

FORN VÄNNEN

JOURNAL OF
SWEDISH ANTIQUARIAN
RESEARCH

Ett karelskt stenvapen med älg huvud funnet i Uppland
Almgren, Oscar
Fornvännen 6, 152-164
http://kulturarvsdata.se/raa/fornvannen/html/1911_152
Ingår i: samla.raa.se

manningsstrecken på fartygen. Vidare finner man, att ej heller några djurfigurer förekomma, hvarken hästar, oxar eller andra djur. Det är ock anmärkningsvärdt, att hjulen alldeles saknas. Det rent mänskliga moment, som utmärker många af de bohuslänska bergtaflorna och som göra dessa till uttrycksfulla skildringar af bronsåldersfolkets lif, saknas sålunda här.

Vi få emellertid vara tacksamma för hvad Högvideristningen gifver oss och glädja oss öfver att det svenska hållristningsområdet genom den blifvit flyttadt så långt österut som det kan komma. Man får ock hoppas, att Högvideristningen skall leda till upptäckten af flera sådana ristningar på Gotlands vidsträckta kalkklippor. Det är ej troligt, att Högvideristningen skulle vara den enda på ön.

ETT KARELSKT STENVAPEN MED ÄLGHUFVUD FUNNET I UPPLAND.

1. Arkeologisk utredning

AF

OSCAR ALMGREN.¹

nordligaste ändan af Alunda socken i Uppland, omkr. 40 km. NO. om Uppsala, ligger byn Norr-Löfsta, hörande under Österby bruk. På dess skogsmark, 1 km. NV. om torpställena Granlund, finnes en liten af låga moränkullar begränsad kärrensänka, kallad Gammelyren. Denna har sitt aflopp söderut genom en s. k. myrhals af c:a 12 m:s bredd, hvilken mynnar vid en liten odling. För myrens torrläggning gräfdes sommaren 1910 ett större dike längs midtlinjen af "halsen". Någon dag kort efter midsommar voro de båda dikesgräfvorna i färd med att genomgräfvad hvad som på ortens dialekt kallas en "aldumra", d. v. s. en med alar beväxt, större tufartad bildning, belägen midt i myrhalsen 47

¹ Jfr förf:s preliminära uppsatser i *Upsala Nya Tidnings Julnummer* 1910 och i *Upplands Fornminnesförenings Tidskrift*, häft. XXVII.

m. från gärdesgården, som utgör gräns mot odlingen. Midt under "dumran", som var 4,3 m. lång (i Ö—V., vinkelrätt mot diket), omkr. 2 m. bred och $\frac{1}{2}$ m. hög, märkte den ene af arbetarne öfverst i det underliggande lerlagret en uppstickande sten af ovanligt utseende; han drog upp den och fann, att dess andra ända var formad till ett djurhufvud: *fig. 1*.¹

Först i september kom hittaren att visa sitt fynd åt socknens för fornminnen så nitälskande komminister, numera kyrkoherde Carl Silwer, hvilken genast insände det till förf. i Uppsala. Då jag ansåg, att ett fynd af denna rang hade sin enda rätta plats i rikets centralmuseum, skickade jag det omedelbart vidare till Riksantikvarien, hvarefter det blef inlöst för Statens Historiska Museum (inv.-nr. 14,168).

Fyndplatsen har närmare studerats af prof. Sernander, fil. kand. J. V. Eriksson och förf. vid ett kort besök hösten 1910 och vidare af oss två sistnämnda en dag i maj 1911. Af därvid gjorda iakttagelser, för hvilka redogöres nedan i afdeln. 3, framgår, att "aldumran", som täckte fyndet, helt och hållet torde vara en senare naturbildning, ej en af människohand uppkastad kulle.² Enligt hittarens uppgift gick stenvapnet snedt nedåt i leran. Det torde numera vara omöjligt att afgöra, om det en gång blifvit af människohand nedstucket resp. nedgräfdt i lermark, eller om det släppts i hafvet och blifvit inlagradt i dess lerbotten. Det förra antagandet är väl dock sannolikare.

¹ Lustigt nog var den första tanke, som mötte den märkliga stenålderspjesen vid dess återframträdande i dagsljuset efter fyra årtusenden, en föreställning med direkta anor från stenåldern. Hittaren, för öfrigt kolare till yrket, berättade nämligen: "Ja fick se den ändan sticka opp, som va smitig (= smal, spetsig), å då tänkte ja: här har bestämdt åsken slaji ner, de ä en tor(de)nvigg" (han använde omvexlande formerna "tordenvigg" och "tornvigg"). På mina frågor, hur en "tordenvigg" vanligen brukade se ut, framgick af svaren tydligt, att han ej därmed menade en stenyxa, hvars utseende han kände, utan ett slags skroflig sten. Hans far äger en sådan, som han lofvade skaffa åt mig, men då fadern bor i en annan trakt, har detta hittills ej kunnat ske. — Alltså ännu ett bidrag, från 20:e århundradet, till de af dr. Blinkenberg i hans intressanta skrift *Tordenvaabenet i kultus og folketro* (Köbenhavn 1909) samlade proven på den urgamla åskvigggetrons fortlefvande.

² Såsom vi först förmodade; jfr *Fornvännen* 1910, s. 264 nederst.

Fyndplatsens höjd öfver nuvarande hafsytan är enligt en af kand. Eriksson utförd afvägning¹ 29,58 m.

Det djurhufvudpryddas stenvapnet från Alunda är 20,75 cm. långt och 4,45 cm. bredt midtför skafthålet.

Hufvudet är utfördt med en påfallande naturtrohet, så att intet tvivel kan råda därom, att man velat framställa en älgko (horn ha aldrig funnits). Ett ganska raffineradt drag är åstadkommandet af en munöppning innanför läpparnes

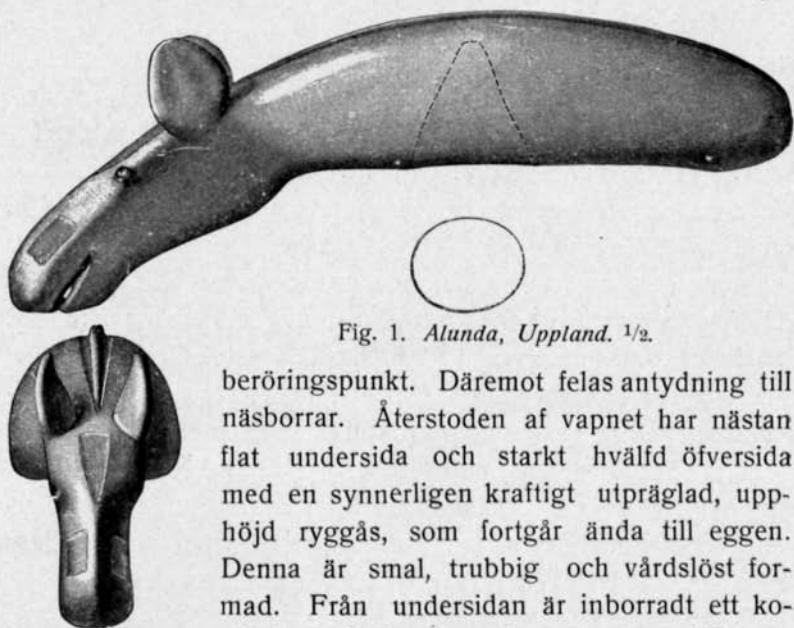

Fig. 1. Alunda, Uppland. 1/2.

beröringspunkt. Däremot felas antydning till näsborrar. Återstoden af vapnet har nästan flat undersida och starkt hvälfd öfversida med en synnerligen kraftigt utpräglad, upphöjd ryggås, som fortgår ända till eggen. Denna är smal, trubbig och vårdslöst formad. Från undersidan är inbördat ett koniskt skafthål, som går nära upp till ryggen, men ej genombryter den. Det ser ut som om man velat skona den prydliga ryggåsen. Hålet är så pass djupt, att det nog kunnat åstadkomma ett något så när stadigt fäste för ett träskaft, förutsatt dock att föremålet ej behöfde användas till verkliga hugg, utan endast bars som en symbol el. dyl. Eljest måste man antaga, att vapnet aldrig blifvit fullbordadt. Tyngdpunkten ligger åt hufvudändan till, hvarför

¹ Med utgångspunkt från den på Generalstabskartan till 74,7 fots höjd angifna korsvägen vid Löddby.

alls ingen svikt finnes i eggpartiet; äfven detta talar emot att föremålet varit ämnadt att användas som verkligt vapen.

Ytan är ganska fint polerad, ehuru skrofligheter finnas här och där. Ena örat är något skadadt i kanten.

Stenarten är enligt prof. Sernander en grönsten, som står på öfvergång till täljsten (vissa täljstenar äro uppkomna genom omvandling af grönstenar). Stenarten finnes icke i Uppland; föremålet måste alltså vara importeradt från annat håll.

Det är en synnerligen lycklig tillfällighet, att man på de sista åren äfven i Finland hittat två älg-hufvudformade stenvapen, som tydligare än hvad eljest skulle varit fallet sammanknyta Alundapjesen med den sedan gammalt, genom Aspelins och Uvaroffs publikationer,¹ kända gruppen af djurhufvudprydda stenvapen från ryska och finska Karelen.

Det föremål, som står Alundaexemplaret närmast af alla, *fig. 2*, är hittadt för få år sedan i Säkkijärvi socken, 3—4 mil V. om Viborg.² De båda hufvudenas likhet är slående; dock har det finska näsborrar, och ögonen äro åstadkomna genom inborring. Läpparne äro något skadade, så att man ej kan afgöra, om samma genombrytning funnits som på Alundahufvudet; troligen har detta dock ej varit fallet här. Säkkijärvivapnet har haft fullbordadt skafthål, men är tyvärr afslaget midt

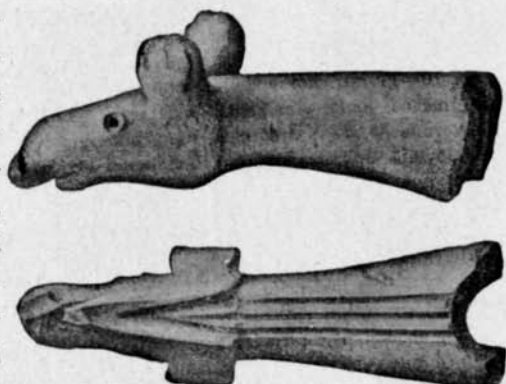

Fig. 2. Säkkijärvi, Finska Karelen. $\frac{1}{2}$.

¹ Aspelin, *Antiquités du nord finno-ougrien*. Helsingfors 1877, fig. 71—76. Uvaroff, *Archeologija Rossij, Kamennij period* II. Moskva 1881, pl. 34.

² A. M. Tallgren, *Kivikautinen taideteos Säkkijärveltä i Suomen Museo* 1907, s. 67 ff. (med svensk résumé).

öfver detta, så att eggdelen alldeles fattas. Det saknar ryggås, men i stället är undersidan prydd med tre ganska djupa parallella fåror. Stenarten är enligt dr. Ailio en fin grå skiffer. Föremålet är funnet på en tydlig stenåldersboplatz; vid gräfningsar på fyndplatsen anträffade nämligen dr. Tallgren en liten stenmejsel, en mängd ornerade eller otydligt ornerade ler-

Fig. 3, *Hvittis, Satakunta.* $\frac{1}{2}$.

kärleksbitar, brända ben, kol och kvartsitskärfvor. Platsen ligger omkr. 12 m. öfver hafvet.

Den tredje nyfunna älgbilden är af en något afvikande art: *fig. 3*, från Hvittis socken i Satakunta.¹ Hela vapnet utgör här ett älg-hufvud, genom hvars panna det något ovala skafthålet är borraradt. Äfven på dess fyndställe

“uppdagades för stenåldersboplatser karaktäristisk kulturjord, en eldstadsplats i en fördjupning i marken, fylld med kol, samt huggna kvartsbitar och smulor af brända ben“. I närheten anträffades ytterligare två dylika eldstäder och invid dem ett eggfragment af en sten-*yx*a, en rätmejsel, en större slipsten och stycken af andra, kvarts- och benbitar m. m.

Om Hvittis-bildens stenart säger dr. Ailio: “Materialet är en finkornig, massformig täljstensart, med små mörka kristaller och här och där fina pyritkorn, och lämpar sig väl för modellering också med sämre redskap. Denna bergart förekommer hvarken i södra eller vestra delen af Finland, men torde

¹ J. Ailio, *Ett praktvapen från stenåldern* i tidskriften *Åbo stads historiska museum* 1907, och samme författares *Huittisten hirvenpäase* i *Suomen Museo* 1909 (med svensk résumé s. 30).

i stället kunna påträffas bland de täljstensfyndigheter, som enligt *Finlands geologiska undersökning* uppträda bland de s. k. kaleviska skiffrarne eller på bottnen af dem i finska Karelen ända till Lappland samt äfven i Olonets. På grund häraf har man skäl att anse föremålet vara gjordt inom Finland eller i dess närmaste grannskap i öster.“

Vid besök i Åbo museum har jag trott mig finna (så långt som detta för en lekman är möjligt), att Hvittisälgens täljsten mycket liknar Alundaälgens; och detsamma är fallet med stenarten i tvänne tidigare bekanta, i Helsingfors museum förvarade stenvapen med djurhufvud. Det ena af dessa, *fig. 4*,¹ från Antrea socken i finska Karelen, hvars hufvud ej är lätt att zoologiskt bestämma, visar en intressant analogi till Alundabilden däruti, att dess mun är på samma sätt genombruten innanför läpparna. En annan detalj klargör för oss ett annat viktigt sammanhang: den ovanligt väl utförda eggdelen vittnar om en omiskännelig släktskap med de båtformiga stenyxorna. Den andra djurhufvudyxan af samma stenart, *fig. 5*, från Maaninka i Savolax,² är betydligt afvikande, men den rikliga användningen af djupa fåror i orneringssyfte påminner om Säk-kijärviyxan, och hufvudet med dess spetsiga nos och smala starkt bakåtlutande öron liknar, särskildt sedt i profil, ganska mycket hundhufvudena på de svenska skifferknifvarna och benkammen från Gullrum (jfr *Fv.* 1907, sid. 115 f.).

Fig. 4. Antrea, Finska Karelen. ^{2/5.}

Fig. 5. Maaninka, Savolax. ^{1/3.}

¹ Efter Hackman och Heikel, *Vorgeschichtliche Altertümer aus Finnland* (fotografiskt planschverk) pl. 20, fig. 12; jfr Aspelin, *Antiquités*, fig. 73, och *Congrès de Stockholm* 1874, sid. 290.

² Se Aillio i *Journal de la Société finno-ougrienne*, XXIII:28.

Bland de i ryska Karelen (guv. Olonets) funna stenvapnen med djurhufvud är det särskildt ett, som står Alundapjessen nära: *fig. 6*,¹ hvars hufvud otvifvelaktigt föreställer en älgkos, ehuru öronen blifvit afslagna. Till storleken öfverskrider

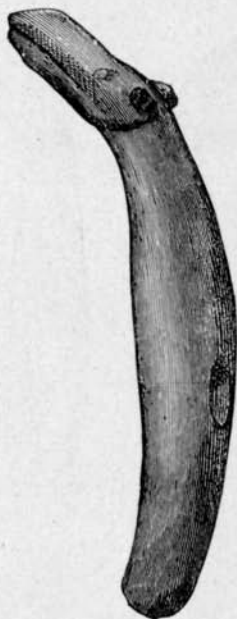

Fig. 6. *Padosero, Ryska Karelen.* 1/3.

det ryska exemplaret ganska betydligt sin uppländske släkting. Såvidt jag kunde iakttaga stenarten genom monterns glas i Vetenskapsakademiens etnografiska museum i Petersburg, synes äfven den vara likartad, ehuru ytan är mörkare, utom å brottställena.

De öfriga ryska stenvapnen med djurhufvud i ena ändan visa ett karakteristiskt björnhufvud: t. ex. *fig. 7*.² Såväl föremålets allmänna form som särskildt de högt uppstående, nästan cirkelformiga öronen förbinda dem emellertid med

Fig. 7. *Petrosavodsk, Ryska Karelen.* 1/3.

älghufvudvapnen till en enda enhetlig grupp.³ Äfven björnhufvudyxorna härstamma från guv. Olonets utom en som skall vara funnen i guv. Archangelsk (Uvaroff nr 4736). Förutom de fyra hos Uvaroff och Aspelin afbildade exemplaren finnas, enligt benäget meddelande af dr. Ailio, ännu ett samt två förarbeten, alla förvarade jämte originalet till Aspelins *fig. 75* i Universitetets Geologiska museum i Petersburg. Om stenarten i dessa björnhufvudvapen kan jag intet meddela.

¹ Efter Aspelin, *fig. 76*.

² Efter Aspelin, *fig. 71*, jfr hans *fig. 74, 75* samt Uvaroff, *anf. arb.*

³ Att observera är också den snarlika värdslösa behandlingen af eggpartiet hos de flesta vapnen af denna grupp.

Slutligen är att påminna om de båda får(?)hufvudena af sten med skafthål genom pannan, som hittats det ena i Esbo sn, Nyland (*Fv.* 1907, sid. 124, fig. 28, efter Ailio), det andra i guv. Olonets (Aspelin fig. 72, i Rumjantsoff-museet i Moskva). Det senare liknar det förra ännu mer än hvad afbildningen hos Aspelin låter förmoda, men har en böjd form, under det att Esbohufvudet är platt. Dessa båda äro icke af täljsten (det finska enl. Ailio af glimmergneis). Oaktadt en viss allmän släktskap med Hvittis-hufvudet, stå ju dessa båda mera fjärran från den nu behandlade skulpturgruppen, ej minst i det afseendet att de framställa ett tamdjur. De torde representera ett något senare stadium af denna stenålderskonst.

Af denna mönstring torde man med full rätt kunna draga den slutsatsen, att den inom Sverige alldeles enastående och af en främmande stenart förfärdigade Alunda-älgen blifvit under stenåldern importerad från finska eller ryska Karelen, alldeles såsom Ailio antager ifråga om det i västra Finland hittade älg-hufvudet fig. 3.

Det är blott ett drag hos Alunda-exemplaret, som vi ej återfunnit hos någon af dess östliga anförvandter, nämligen den höga skarpa ryggåsen. Det är då af största intresse, att en dylik ryggås uppträder hos en i guv. Olonets funnen skadad skafthålsyxa utan djurhufvud (af svängd form), hvilken också är förfärdigad af något slags täljsten, ehuru ljusare till färgen. Denna yxa, som förvaras i Helsingfors Historiska museum (inv. 3824:218), är funnen på en stenåldersboplatz vid Nisjni Salmi jämte riklig keramik af den för trakten egendomliga art, som enligt min uppfattning utgör en vidare utveckling af den finska "kamkeramiken", hvilken jag anser i sin tur vara yngre än den på de östsvenska boplatserna (Åloppe, Gullrum o. s. v.) förekommande.¹

Denna ryggås, liksom Antrea-yxans karaktäristiska eggdel, anknyter med bestämdhet hela denna grupp af djurhuf-

¹ De här vidrörda kronologiska förhållandena skall jag utförligt behandla i en följande uppsats i denna tidskrift,

vudprydda stenvapen till de båtformiga stridsyxorna. Men då de sistnämnda äro yngre än de östsvenska boplatserna, följer däraf, att den nu behandlade skulpturgruppen är yngre än de små ler- och benskulpturerna från Åloppe och Gullrum.

Därmed stämma äfven nivåförhållandena förträffligt. Alundaälgens fyndnivå, 29,5 m. ö. h., är ju betydligt lägre än de uppländska boplatsernas, hvilka, enligt hvad kand. J. V. Erikssons noggranna afvägningar visat, beteckna en dåtida strandlinje af 35—38 m:s höjd öfver den nuvarande. Visserligen har landhöjningen varit något mindre i östra Uppland (Alunda) än i det västra, där boplatserna ligga. På den af dr. H. Munthe nyligen upprättade kartan till belysning af landhöjningsfenomenet¹ löper "isobasen" för en höjning af 80 m. sedan Litorinahafvets maximiståndpunkt ungefär genom de trakter, där boplatserna ligga (eller något västligare), under det 70 m.-isobasen går ungefär genom Alunda. Men det oaktadt blir Alunda-fyndets nivå äfven relativt taget afsevärdt lägre än boplatsernas, i det den förra infaller vid ungefär 42 %, den senare vid minst 44—47,5 % af Litorinagränsen.² Alunda och kringliggande socknar utgöra öfverhufvud en lågt liggande del af Uppland; stenåldersfynd äro där också mycket sällsynta och tillhöra så godt som uteslutande hällkisttiden.

Med Alunda-älgens relativa fyndnivå stämmer vidare Säkikjärvi-älgens på ett rent öfverraskande sätt. Enligt Tallgren ligger dess fyndplats omkr. 12 m. ö. h. Nästan samma siffra, 12,8 m., anger Ailio³ för nederkanten af den blott några mil därifrån, strax Ö. om Viborg belägna, stora Häyrynmäkiboplatsen; och han tillägger, att denna nivå utgör ungefär 41 % af Litorinagränsen i denna trakt. Nämnda boplatz utmärkes

¹ *Geolog. Föreningens i Stockholm Förhandlingar*, Bd 32 (1910) s. 1197 ff.

² Hos De Geer, *Skandinaviens geografiska utveckling efter istiden* (1896). pl. 6, går 75 m.-isobasen genom boplatsernas trakt; detta skulle för dem ge en ännu högre procentsiffra (jfr. *Fv.* 1906, s. 19).

³ *Steinzeitliche Wohnplatzfunde in Finland I*, s. 89.

af den ofvan omtalade "kamkeramiken". Sålunda tala alla faktorer för det här antagna tidsförhållandet mellan de båda skulpturgrupperna.

Utsträcka vi dessa kronologiska jämförelser till andra grupper af nordiska stenåldersskulpturer, så är det först och främst klart, att de nordsvenska skifferknifvarna med djurhufvuden tillhöra samma stadium som Gullrum- och Åloppe-skulpturerna.

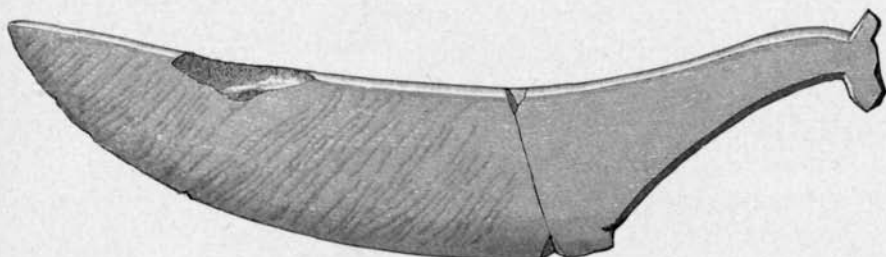

Fig. 8. Fatmomakks kapellförsamling, Västerbottens lappmark. 1/2.

Därom vittnar ej blott den i *Fv.* 1907, s. 115 f., framhållna nära likheten mellan hundhufvudena på de norrländska tveggade knifvarna och på Gullrum-kammen, utan ock den omständigheten, att den för några år sedan i Västerbottens lapp-

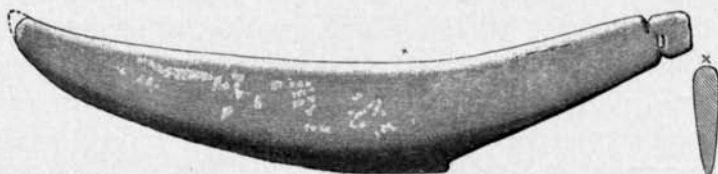

Fig. 9. Åloppe, Uppland. 1/2.

mark funna krumknifven med ett dylikt djurhufvud (*fig. 8* efter *Fv.* 1908, s. 305) till bladets form ytterst nära öfverensstämmer med en af Åloppeknifvarna (*fig. 9*). Både bladets svaga krumning och haket vid öfvergången mellan egg och skaft äro härvidlag bevisande, något som särskildt framgår vid studiet af skifferknifvarnas fortsatta utveckling, såsom jag i i min nästa uppsats skall visa.

Hvad däremot de på andra sidan Östersjön funna skulpturerna angår, så bevisa flintfigurerna från de ryska bo-

platserna,¹ liksom de sammastädes talrikt förekommande, fina bladformiga pilspetsarne, redan genom sin teknik att de ej kunna vara äldre än hållkisttid eller på sin höjd yngre gånggriftstid, under det de östsvenska boplatserna motsvara äldre gånggriftstid. Äfven skulpturerna från Ladogakanalen² och från Rinnekals i Livland³ torde vara yngre än de östsvenska, enär de äro funna med "kamkeramik".⁴ Svårast att närmare datera är den af Brøgger förträffligt behandlade⁵ gruppen af bärnstensdjur, säkerligen utgångna från det ostpreussiska bärnstensområdet. Då emellertid de flata hängprydnader af samma ämne, som åtföljde den i Norge anträffade djurbilden af detta slag, mycket likna sådana som hittats på ryska boplatser med kamkeramik, är det möjligt, att äfven denna grupp är yngre än den östsvenska.

I min lilla uppsats om nordiska stenåldersskulpturer i *Fornvännen* 1907 framställde jag den förmodan, att denna nordosteuropeiska stenålderskonst skulle vara uppkommen under inflytande af den samtida sydosteuropeiska, hvarvid fynden från grottorna vid Krakau syntes beteckna den geografiska bryggan mellan områdena. Mot denna uppfattning hafva både Kossinna, Brøgger och Stjerna opponerat sig,⁶ alla framhållande den större sannolikheten af, att vi i den nordiska företeelsen snarare ha att göra med en spontant utvecklade yttring af ett jägarfolks psykologiska instinkter, fullkomligt analog med,

¹ *Fornvännen* 1907, s. 121, fig. 23—26.

² Anf. st. fig. 21, 22.

³ *Katalog der Ausstellung zum X. archäol. Kongress in Riga* 1896, pl. I, fig. 5, 6.

⁴ Se Inostrantseff's arbete om Ladogafynden samt för Rinnekals *Zeitschrift für Ethnologie* 1877, pl. XVII.

⁵ *Et norsk ravfund fra stenalderen i Bergens museums Aarvog* 1908, n:r 11; *Den arktiske stenalder i Norge (Kristiania Videnskabssekselskabs Skrifter* 1909, N:o 1), s. 185 ff. och 226 ff.

⁶ Kossinna i tidskriften *Mannus* 1909, s. 40, Brøgger, *Den arktiske stenalder*, s. 235 f., Stjerna, *Före hållkisttiden (Ant. Tidskr., XIX:2)*, s. 152 ff.

men troligen ej direkt härstammande från den bekanta naturalistiska konsten under paleolitisk tid i Västeuropa. Alla de tre forskarne påpeka med full rätt, att de nordiska skulpturerna måste ses i sammanhang med de efter allt att döma samtida nordskandinaviska hållristningarna, hvilka nu särskildt genom Hallström (*Fv.* 1907—09) blifvit kända till sin fulla betydelse; och dylika finnas ju ej i sydöstra Europa. Visar det sig tillika nu, att de västligaste djurskulpturerna, de svenska, äro de äldsta, så tala onekligen en hel rad af synpunkter mot min tidigare uppfattning. Härtill kommer ytterligare, att en stor del af djurfigurerna från Krakau-grottan vid närmare granskning visat sig vara förfalskade.¹

Dessa synpunkter behöfva dock ej nödvändigtvis utsträckas till de i Norden förekommande människofigurerna. Det synes mig fortfarande alls ej otänkbart, att de kunna stå i sammanhang med de bekanta sydosteuropiska stenåldersidolerna. Den definitiva diskussionen därom torde dock böra uppskjutas, tills de märkliga leridolerna från de åländska boplatserna blifvit publicerade, hvarpå den arkeologiska världen med sådan spänning väntar.

Är den nu framställda uppfattningen af de svenska stenåldersskulpturernas högre ålder

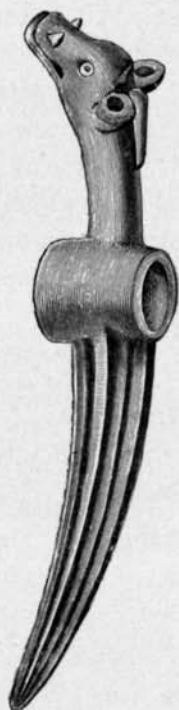

Fig. 10. *Guv. Viatka, Ryssland.* 1/2.

¹ Enligt hvad professor Demetrykievicz meddelade mig vid mitt besök i Vetenskapsakademiens i Krakau samlingar hösten 1907. Han berättade, att de första äkta fynden af skulpturer (däribland fig. 18, 19 i *Fv.* 1907, sid. 120) föranledde den vetenskapsman, som anordnat utgräfningen af grottorna, att utlöfva belöningar för vidare sådana fynd. Detta hade till följd, att skulpturer i otrolig mängd "hittades", hvilka sedan vid mera kritisk granskning befunnits vara moderna fabrikat (bl. a. fig. 16 och 17' anf. st.; om fig. 15 vågar jag intet afgöra). Kvarstående blir i alla händelser den märkliga likheten mellan den äkta fig. 19 och den ostpreussiska bärnstensfiguren fig. 20; här kan ett sammanhang ej bortresonneras, ehuru det ej är af större vikt för frågan i dess helhet.

än de finsk-ryska riktig, så torde det af Aspelin, Ailio och Tallgren påpekade sammanhanget mellan de karelska djurhufvudprydda stenvapnen och de snarlika af koppar och brons, som uppträda i östra Ryssland och Sibirien (t. ex. *fig. 10* efter Aspelin *fig. 242*), snarast vara att tolka så, att de senare utgöra, ej en förebild för stenvapnen, utan en fortsättning af dem, liksom de själfva i sin tur fortsättas af mera utvecklade bronsformer (Aspelin *fig. 240, 241*).

Denna stenålderskonstens vandring från väster till öster är, såsom jag hoppas i min följande uppsats kunna visa, blott en sida af hela boplatskulturens förflyttning i samma riktning, liksom å andra sidan Alunda-älgen ej står enstaka i sin egenkap af östfinskt importstycke till Uppland. Båda företeelserna torde ha en etnisk grundval: det är ej alls omöjligt, att Kosinna har rätt, då han anser denna nordosteuropiska jägar- och fiskarbefolkning ha varit den finsk-ugriska folkstammens urfäder.¹

Hvad slutligen angår användningen af de egendomliga djurhufvudprydda eller djurhufvudformade stenvapnen, så har redan Ailio (*Åbo stads hist. museum* s. 39) framhållit sannolikheten af, att de haft en eller annan symbolisk betydelse. För att få denna fråga ställd under en mera omfattande religionshistorisk belysning har jag vändt mig till docenten Edgar Reuterskiöld, som haft vänligheten utarbета nedanstående intressanta analys.

2. Till frågan om älgbildens användning.

AF

EDGAR REUTERSKIÖLD.

å frågan till hvad ändamål den ofvan beskrifna älgbildens från Alunda förfärdigats, kan man icke, åtminstone tillsvidare, gifva ett bestämdt svar. Dock torde man kunna komma ett godt stycke på väg fram emot

¹ *Ursprung der Urfinnen und der Urindogermanen* i *Mannus* 1909.